

Grondwet hoort gewichtig houvast te zijn

Leeuwarder Courant 19 jan. '09

Voor wijzigingen in de grondwet moeten hele sterke argumenten zijn.

PAUL GERBRANDS

historicus

In november 1932 haalde de partij van Adolf Hitler bij de verkiezingen voor de Duitse Rijksdag geen absolute meerderheid. Na zijn ambtsaanvaarding als Rijkskanselier in januari 1933 schreef Hitler daarom onmiddellijk nieuwe verkiezingen uit. Maar opnieuw behaalde hij geen absolute meerderheid.

► TE GAST

In de ogen van Hitler was de Duitse kiezer daarmee gezakt voor zijn herexamen. Via een speciale wet, bekend als de machtigingswet, maakte de kanselier daarop de grondwet tot een dode letter en hielp hij de spelregels van de democratie om zeep. Met deze chirurgische ingreep zette hij alle activiteiten van het parlement stil. De Duitse kiezer had voorlopig voor het laatst gesproken. Op deze manier dacht Hitler de handen vrij te hebben om de gevolgen van de Eerste Wereldoorlog en de economische crises van 1923 en 1929 naar eigen inzicht te kunnen aanpakken.

In de Verenigde Staten maakte het politieke kader zich in 1935 sterk voor een der-

de ambtstermijn van de zittende Amerikaanse president Franklin Delano Roosevelt. Verondersteld werd dat hij als president de enige was die definitief een einde kon maken aan de in 1929 begonnen wereldcrisis. Om hem in januari 1936 te kunnen laten aantreden, werd de Amerikaanse grondwet ad hoc aangepast.

Anno 2008 wordt er in het Russische parlement gediscussieerd over aanpassing van de grondwet. Ook hier moet de weg worden vrijgemaakt voor een derde ambtstermijn, namelijk van ex-president Vladimir Poetin die er al twee termijnen op heeft zitten. Weer dreigt ad hoc een grondwet ondergeschikt te worden gemaakt aan de economische situatie.

In de Europese Unie speelt nu de kwestie-Ierland. Dat land heeft in een referendum nee gezegd tegen een wezenlijke verandering van de besluitvorming binnen de Europese Unie. Toch wil de Europese Commissie zijn zin doordrijven. Net als in 1933 Hitler van de Duitsers een herkansing afdwong, zo stuurt de EU bij de Ieren aan op een herkansing, nu via een tweede referendum. En om het voor de Ieren aantrekkelijker te maken in tweede instantie wel ja te zeggen, krijgen zij als een soort smeergeld op voorhand een extra pakket gunstige voorwaarden toebedeeld.

Een beproefde methode van de Europese Commissie is om te dreigen met een politieke crisis. Maar de kans bestaat dat de Ierse kiezer uiteindelijk toch niet te vermurwen is en op-

nieuw nee zegt. Als het EU-bestuur dan toch wil doorzetten, rest slechts de bestaande democratische spelregels te manipuleren of desnoods verder te gaan zonder Ierland.

Ja zeggen tegen een voorstel van een overheid wordt altijd zonder meer geaccepteerd als een democratisch besluit. Maar het is onverteerbaar dat in geval van een afwijzing de geldende spelregels door overheden met voeten worden getreden. Terwijl democratie juist is ingevoerd om de kiezer sterk te maken tegenover een eigenzinnige overheid die geen rekening wil houden met de volkswil.

Helaas bestaat er sinds 1933 nog steeds geen garantie voor respectvol omgaan met de grondwettelijke regels in een crisissituatie. De grenzen van wat nog grondwettelijk is, worden wereldwijd opgerekt, zo niet overschreden.

Het lijkt een trend dat overheden er niet voor terugdeinzen de democratie voor hun eigenbelang te misbruiken. Alleen over de kleur van het behang en niet over principiële vraagstukken wordt de kiezer serieus genomen. Het zou getuigen van politieke moed om na het herexamen voor Ierland anno 2008 ook het draagvlak van andere aarzelende lidstaten inzake de 'nieuwe grondwet' nog eens goed te peilen.

Een grondwet is immers een gewichtig houvast dat het verdient te worden ingevoerd met meer stemmen per land dan een magere helft plus één.

'Grote fouten geen probleem bij Justitie'

Leeuwarder Courant 1 febr. '10

Van onze binnenlandredactie

HILVERSUM – Ernstige fouten en zelfs malversaties zijn voor officieren van justitie geen belemmering voor promotie. Dat concluderen de makers van het televisieprogramma Zembla uit eigen onderzoek. Volgens hen komt het te vaak voor dat officieren ontlastend materiaal achterhouden of zelfs bewijsmateriaal vervalsen om een verdachte maar achter de tralies te krijgen. Het openbaar ministerie wijst de beschuldigingen met kracht van de hand.

Als dergelijke fouten tijdig worden ontdekt, kan het voorkomen dat verdachten vrijuit gaan, hoewel ze misschien wel schuldig zijn aan ernstige misdrijven. In andere gevallen kunnen mensen geheel ten onrechte gestraft worden. De makers van Zembla zeggen negentig strafzaken te hebben ontdekt, waarbij de officieren ernstige fouten hebben gemaakt. Toch zouden zij promotie hebben gemaakt of rechter zijn geworden.

Volgens voorzitter van het college van procureurs-generaal Harm Brouwer hebben de makers van Zembla echter zelf grote fouten gemaakt. Ze zouden er te gemakkelijk van uit gaan dat er in alle negentig beschreven zaken door de officier van justitie een verwijtbare fout is gemaakt. In sommige gevallen

kan het bijvoorbeeld zijn dat de rechter de wet anders uitlegt dan de officier van justitie.

Brouwer ontkent dat officieren van justitie last hebben van scoringsdrift, zoals vaak wordt gedacht. Volgens Brouwer is er wel degelijk veel aandacht voor zaken als waarheidsvinding en het wettelijk kader waarin justitie moet opereren. Hij ontkent dat er van uit de politiek te veel druk wordt uitgeoefend om zo veel mogelijk criminelen achter slot en grendel te krijgen.

Toch wil Brouwer best toegeven dat er fouten worden gemaakt. Als er sprake is van plichtsverzuim, volgen er disciplinaire maatregelen tegen de betrokkene, verklaart hij. Hij voelt er niets voor om daarover in de media nadere uitspraken te doen.